

Vogelwaarnemingen van een dienstplichtig militair.

Overal ter wereld woren leden van het mannelijk geslacht bij het bereiken van een bepaalde leeftijd opgeroepen voor militaire dienst, of ze dit nu leuk vinden of niet. Op 1 maart 1977 werd ik ingelijfd bij de Koninklijke Landmacht. Plaats van opkomst Amersfoort.

Als vogelaar stop je natuurlijk niet met het waarnemen van vogels, zodra je het groene pakje aan hebt. Ook al is de omgeving vreemd, je probeert toch zoveel mogelijk van de avifauna te zien, zowel op het kazerne terrein als tijdens oefeningen en marsen.

Als ik dit schrijf zit het er voor mij bijna op (nog 3 weken).

Vanzelfsprekend ziet het beeld van de waarnemingen er anders uit dan wanneer ik aan de kust zou zijn gebleven, maar terugkijkend op de afgelopen 13 maanden militaire dienst geloof ik, dat ik op vogelgebied toch niet zo slecht geboerd heb. Amersfoort, waar ik 4 maanden zou blijven, ligt in een bos- en heiderijk gebied (de Leuserheide ligt dicht in de buurt). Richting Veluwemeer wordt het landschap gekarakteriseerd door weilanden. Ook op de kazerne was een vrij groot perceel loofbos aanwezig. Wat mij het eerste opviel op de kazerne was de aanwezigheid van grote aantallen Matkop- en Zwarte mezen. Ook Geelgorzen en Grote lijsters vlogen af en aan. De laatste fourageerden dikwijls op het grote sportterrein. De eerste leukere waarnemingen werden genoteerd op 5 maart: een Zwarte specht en een roepende Steenuil. Ook op 31 maart liet de Zwarte specht zijn roep weer horen. Beflijsters trokken ook door. Op 18 april vlogen 2 ex. naar het noorden, terwijl een ander ex., een ♂, zich gedurende 3 dagen liet bewonderen op een gazon. Van tijd tot tijd zocht de vogel de beschutting van een strook grove dennen op. Op 19 april ontdekte ik de eerste Gekraagde roodstaarten en enige dagen later zat het hele kazerneterrein werkelijk vol met deze vogels. Op ieder gebouw zat een mannetje luidkeels te zingen. Toen ik dit zo zag kon ik me niet voorstellen, dat deze soort de laatste jaren zo in aantal is achteruit gegaan. Tijdens een nachtwacht bleek dat een Gekraagde roodstaart in het holst van de nacht luid en zeer frequent zong. Andere waarnemingen tijdens nachtwachten zijn: op 12 april een groep Kluten die luid roepend naar het noorden trokken en op 25 mei een roepende Bosuil. De eerste Fluitier kondigde zich aan op 17 mei in een gemengd bos zonder ondergroei. Een tweede ex ontdekte ik op 19 mei in een berkenbos van ongeveer 7 meter hoog met ondergroei van gras. Buizerden cirkelden vaak hoog in de lucht. Verder kunnen nog genoemd worden: 4 Regenwulpen op 21 april richting noord, roepende Holenduiven en baltsende Houtsnippen. Eind juni werd ik overgeplaatst naar Assen. In deze stad zou ik de rest van mijn dienstitijd uitzitten.

In mijn functie zat ik in een open jeep, zodat ik volop in de gelegenheid was om

mijn ogen goed de kost te geven. Een veldkijker was ook in het voertuig aanwezig. De omgeving van Assen wordt gekarakteriseerd door bospartijen afgewisseld door stukken weide- en akkerland.

De eerste notities werden al op de eerste dag op de nieuwe kazerne gemaakt: 1 Bonte vliegenvanger. Begin september moest ons bataljon op oefening in het Duitse Beieren. Het oefengebied bestond uit glooiende weilanden en maisvelden en hier én daar kleinere of grotere dennensbossen en lag op ± 800 meter hoogte. In het zuiden werd het gebied begrensd door het Alpenmassief, waarvan we de besneeuwde toppen konden zien. De reis erheen werd per autobus gemaakt. De hele nacht werd doorgereden en tegen de ochtend kwamen we in het bewuste gebied aan. Ondanks de duffe toestand waarin ik verkeerde, kon ik vanuit de autobus direct al een cirkelende Ooievaar ontdekken. Ook Buizerden bleken niet zeldzaam te zijn. Het gehele eerste weekend zaten we op dezelfde locatie. Het was stralend weer. Opvallend waren de grote aantallen Kramsvogels (enkele 100den). Af en toe vlogen er kleine groepjes Kruisbekken over. In een boomgaard zaten Goudvinken en enkele jonge Putters. 3 Europese kanaries fourageerden op een grasveldje. Een luid krassend geluid bleek toe te behoren aan een Notenkraaker. In de omgeving van onze locatie telde ik minstens 3 ex. Vermeldenswaard is verder nog een grote concentratie van Boeren- en Huiszwaluwen. Waarschijnlijk waren deze vogels zich aan het verzamelen voor de naderende herfttrek. De volgende dagen verplaatsten we ons voortdurend. De eeuwig aanwezige Buizerden vergezelden ons, maar ook nam ik af en toe een Rode wouw waar. In totaal heb ik 5 van deze gracieuze zwevers kunnen ontwaren. Op een gegeven moment draaide ook een Havik zijn rondjes in de lucht. Torzwalven waren zeer schaars (1 ex. gezien), evenals Boomvalken (ook maar 1 ex. gezien), maar misschien dat deze al naar het zuiden getrokken waren. In de twee en halve week dat ik in dit gebied geweest ben heb ik zeker 15 - 20 Notenkraakers en 10-tallen Kruisbekken gezien.

Weer teruggekomen ging het kazerneleven weer enige tijd z'n gewone gang. Op 7 okt. moest ik naar de schietbaan in het dorpje Witten, niet ver van Assen. Hier was trek merkbaar van Koperwleken, Vinken en Kepen naar Z.W. Ook op andere dagen was er trek van lijsterachtigen, zij het niet zo massaal als in de kuststreek. Op 11 okt. moest er weer geschoten worden in Witten. Het was vrij warm en er waaide een zuidelijke wind. Gedurende 5 kwartier was er sprake van enige trek van roofvogels. In totaal passeerden er 28 Buizerden en 4 Sperwers. De Buizerden waren vaak niet meer dan stipjes. Opmerkelijk was dat de vogels allemaal naar het noorden vlogen. Op 13 okt. vlogen er op zeer grote hoogte, terwijl er nog steeds een zuidelijke wind waaide 16 Kleine/Wilde zwanen naar het zuiden.

Eind okt. moest ik weer op oefening naar Duitsland. Dit keer naar een min of meer open heidegebied in de buurt van Osnabrück. Vermeldenswaard is o.a. 1 albino Buizerd.

Ook waren er enkele Haviken in het gebied aanwezig. Af en toe zag je er een laag over de grond jagen. Op 26 okt. werd er een Havik lastiggevalen door 2 stootduikende Smellekens. In een van de kleine dennenbossen bevonden zich een aantal Kruisbekken. In oktober en november was er in Nederland sprake van een invasie van Notenkrakers. De meeste waarnemingen werden gemeld uit het noordoosten van het land. Zelf heb ik een keer een Notenkraker op het kazerneterrein gezien. De vogel was bezig met het verorberen van een eikel van de Amerikaanse eik.

Eind nov. was ik weer op oefening bij onze oosterburen, ditmaal in het Eifelgebied. Het vroom en er lag een laagje sneeuw op de berghellingen. De meest opmerkelijke waarneming bestond uit een groep van ruim 50 Kraanvogels, die in een V-formatie op ongeveer 150 meter hoogte overkwamen. Lang voordat de vogels in zicht kwamen, kon je hun luide roep horen. De sneeuw en de bergen vormden een mooi decor voor dit schouwspel. Verdere waarnemingen: Buizerden, Goudvinken en Geelgorzen (veel). Op 1 dec. met vrij koud weer vlogen er hoog boven de kazerne ongeveer 150 Kolganzen richting Z.W. Op 3 dec. vlogen 's-avonds met windstil weer en lichte vorst opnieuw een groep Kolganzen naar Z.W.

Gedurende de hele winter nam ik zowel op het kazerneterrein als in de omgeving van Assen vrij veel Sperwers waar (soms wel iedere dag minstens 1 ex). Ook zaten er de gehele winter een aantal Goudvinken op de kazerne, die soms heel mooi te bekijken waren. Buizerden vlogen ook af en toe rond, hoewel niet in flinke aantallen. Eind dec. stootten we tijdens een mars iets ten noorden van Assen een Ruigpootbuizerd van een akker op.

Het was mij bekend, dat er op ongeveer 10 km t.o.v. Assen, in de Boswachterij Gieten enige paartjes Ruigpootuilen huisden. Maart 1977 heb ik een roepend ♂ gezien. Ook dit jaar heb ik weer enige pogingen ondernomen om deze uilesoort te behoren. Helaas steeds tevergeefs. Op 7 febr. terwijl het licht vroom en een beetje sneeuwde, kwamen er opnieuw Kolganzen over. Ditmaal 40 ex. Op 14 febr. vlogen er 50 ex. naar het westen. Op 17 febr. vloog er een eenzame Rietgans vrij laag over de kazerna. De vogel riep voortdurend en leek verdwaald.

Enige tijd later bracht de eerste Grote lijster z'n lied ten gehore. Vanaf half okt. zaten er regelmatig Sijzen in de elzen op de kazerne. Eind febr. was er nog een kleine oefening. Eerst op een heideveld bij Balloo, iets t.n.v. Assen. De Wulpen waren alweer volop aanwezig, 's-avonds vloog er een Ransuil over de weg, zichtbaar in het schijnsel van de koplampen van het voertuig. De volgende dag trokken we naar Havelte. Ook hier waren mooie heidevelden. Wulpen en enkele zingende Grote lijsters waren present. 's-avonds klonk de roep van de Steenuil. Al enige dagen waaid de wind uit het zuiden. Dit zal de reden zijn van het feit, dat er op 1 maart een Rode wouw pal naar het noordoosten cirkelde. Eerder die morgen waren er al 52 Wilde zwanen (1 groep) en 25 Kolganzen luid roepend naar het noord-

oosten getrokken. Te vermelden is verder nog een groepje Holenduiven in de weilanden van Uffelte.

Nog een opvallende waarneming was een groep van minstens 40 Witte kwikstaarten die op 14 maart tegen de avondschemering boven de kazerne vlogen. Als laatste in dit relaas wil ik nog noemen: 1 Aalscholver die op 20 maart naar het ZW. vloog. Dit verslag is natuurlijk samengesteld uit een aantal tamelijk willekeurige waarnemingen, het toont daarom niets van belang aan. Het is echter wel duidelijk dat met een beetje geluk de tijd dat iemand in militaire dienst zit, niet als een "verloren" jaar op vogelgebied behoeft te worden beschouwd.

E.Kieft,
Mr.J.Heemskerkstraat 3,
2104 XE Heemstede
30 maart 1978.